

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор,
полковник внутрішньої служби,
к.ю.н., доцент

Олійник О.І.

«___»_____ 2020 р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Фінанси»
спеціальність 051 «Економіка»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

професор кафедри,
доктор економічних наук, професор

Кравчук А.В._____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри економіки та
соціальних дисциплін

Протокол № __ від «__»_____ 2020 р.

Кредити та кількість
годин:

4 кредити ECTS; години: 20 годин лекцій, 20 годин
семінарських занять, 20 практичних та 60 годин
самостійна робота.

Чернігів – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

**СИЛАБУС
навчального курсу «Фінанси»
спеціальність 051 «Економіка»
форма навчання: денна**

Кредити та кількість годин: 4 кредити ECTS; години: 20 годин лекцій, 20 годин семінарських занять, 20 практичних та 60 годин самостійна робота .

Чернігів – 2020

Анотація курсу

Дисципліна “Фінанси” належить до нормативних навчальних дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки для підготовки бакалаврів за напрямом 051 “Економіка”.

В курсі розглядаються теоретичні аспекти та практичні підходи до визначення сутності фінансів, їх функцій та ролі; дослідження механізму формування фінансової системи та її складових; аналізу фінансової політики та фінансового механізму; визначення особливостей формування фінансів підприємницьких структур; оцінювання системи функціонування державних фінансів; вивчення бюджету і бюджетної системи, а також особливостей формування доходів і видатків державного бюджету; аналізу податкової системи та податків; визначення особливостей формування та використання місцевих фінансів та фінансових ресурсів державних цільових фондів; визначення специфіки державного кредиту та державного боргу; механізму дії страхового та фінансового ринку, а також особливостей утворення міжнародних фінансів.

Опанування теоретичного матеріалу з дисципліни, засвоєння відповідної термінології, опрацювання літературних джерел та нормативних документів, набуття практичних навичок у студентів сприятимуть у подальшому адекватному розумінню ними особливостей функціонування державних фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Мета курсу. Метою викладання навчальної дисципліни «Фінанси» є вивчення сукупності фінансових відносин як специфічної форми суспільних відносин, підсистеми економічного базису є формування у майбутніх фахівців сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин суспільства.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни:

- закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання і населення;
- шляхів використання закономірностей у сфері фінансових відносин у практиці фінансової роботи;
- роль фінансів у забезпеченні економічного зростання суб'єктів ринкових відносин;
- тенденції розвитку національного та міжнародного фінансового ринку;
- закономірностей грошового та кредитного обігу в умовах ринкового господарства;
- принципів і форм організації сучасної грошово-кредитної системи;
- особливостей вітчизняної та зарубіжних ринкових моделей грошей і кредиту;
- характеристики ринку позичкових капіталів, грошового обігу, банків та банківської діяльності;
- функціонування спеціалізованих небанківських інститутів;
- організації міжнародних грошово-кредитних відносин.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Тема 1. Сутність фінансів, їх функцій і роль.	12	2	2	2	6
2	Тема 2. Фінансова система України.	12	2	2	2	6
3	Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання.	12	2	2	2	6
4.	Тема 4-5. Бюджет і бюджетна система	24	4	4	4	12
5.	Тема 6-7. Податки та	24	4	4	4	12

	податкова система.					
6.	Тема 8 Страхування та страховий ринок.	12	2	2	2	6
7.	Тема 9. Фінансовий ринок.	12	2	2	2	6
8.	Тема 10 .Міжнародні фінанси	12	2	2	2	6
Всього годин за курсом		120	20	20	20	60

Завдання до семінарів та практичних занять

Плани семінарських занять

Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль. - 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Предмет науки про фінанси.
 2. Сутність і відмінні ознаки фінансів..
 3. Функції фінансів.
 4. Призначення і роль фінансів. Об'єктивні історичні передумови виникнення і розвитку фінансів.
 5. Етапи еволюції фінансів
 6. Об'єктивні історичні передумови виникнення і розвитку фінансів.
 7. Становлення та розвиток фінансової науки і еволюція її предмета в світлі історії економічної думки.
 8. Новітні уявлення вітчизняних учених про розвиток фінансової науки.
- Література [12.13.16.17]

Тема 2. Фінансова система України -2 години

Питання семінарського заняття:

1. Зміст державного регулювання фінансових відносин.
 2. Правові основи формування фінансової системи.
 3. Завдання і принципи фінансової політики
 4. Основні види та напрями фінансової політики.
 5. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин.
- Література [2.3.4.6.26.]

Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання. -2 години

Питання семінарського заняття:

1. Фінансові відносини суб'єктів господарювання
 2. Фінансові ресурси підприємства, їх склад і джерела формування
 3. Фінанси комерційних підприємств: їх види та зміст на них фінансової роботи
 4. Особливості фінансів некомерційних підприємств
- Література [10. 11.13.16.17]

Тема 4. Бюджет і бюджетна система -4 години.

Питання семінарського заняття:

1. Бюджет як економічна і правова категорія.
2. Економічна сутність доходів бюджету та їх класифікація
3. Видатки державного бюджету, їх класифікація.
4. Бюджетна система: поняття і принципи побудови
5. Бюджетна система України та її структура.
6. Поняття бюджетного процесу і його етапи.
7. Бюджетний дефіцит: види та шляхи скорочення.
8. Поняття бюджетного дефіциту
9. Критерії класифікації основних видів бюджетного дефіциту.
10. Джерела погашення бюджетного дефіциту.
11. Походження, сутність і функції кредиту.
12. Форми та різновиди кредиту
13. Державний кредит і державний борг
14. Місцеві фінанси в економічній системі держави
15. Місцеві бюджети - фінансова основа місцевого самоврядування 3. Збалансування місцевих бюджетів
16. Призначення і роль державних позабюджетних фондів.

17. Джерела формування соціальних позабюджетних фондів та напрями їх використання.
Література [13.16.17.26]

Тема 5. Податки та податкова система.– 4 години.

Питання семінарського заняття:

1. Сутність і функції податків.
 2. Класифікація податків, її ознаки.
 3. Елементи системи оподаткування.
 4. Податкова система: поняття, основи побудови.
 5. Податкова політика в Україні та її зміст.
- Література[2.5.6.12.13.26]

Тема 6. Страхування та страховий ринок – 2 години.

Питання семінарського заняття:

1. Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва.
 2. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
 3. Форми страхових фондів і організація страхування.
 4. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування.
 5. Страховий ринок: його структура та учасники.
- Література [10. 11.13.16.17]

Тема 7. Фінансовий ринок. - 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів.
 2. Суб'єкти фінансового ринку.
 3. Призначення і структура фінансового ринку
 4. Характеристика основних сегментів фінансового ринку
- Література [10. 12.13.15.]

Тема 8. Міжнародні фінанси.- 2 години

Питання семінарського заняття:

1. Сутність і призначення міжнародних фінансів
 2. Фінансова діяльність міжнародних організацій.
 3. Міжнародні фінансові інституції та їх функції.
 4. Міжнародний фінансовий ринок та його сегменти.
 5. Сутність фінансової безпеки держави.
 6. Показники, які визначають фінансову безпеку, та напрями її зміцнення.
 7. Еволюція та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою.
 8. Фінансова система Сполучених Штатів Америки.
 9. Передумови економічної інтеграції в Європі.
 10. Валютно-фінансова конвергенція та особливості організації фінансів Європейського Союзу.
 11. Бюджет Європейського Союзу.
- Література[10. 12.13.16.17]

План практичного заняття

Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль. - 2 години

- Завдання 1. Наведіть приклади грошових і фінансових відносин. Обґрунтуйте їх відмінності. Назвіть грошові відносини які, у свою чергу, є фінансовими відносинами.
- Завдання 2. Поясніть суперечливість фінансових відносин і шляхи її подолання.
- Завдання 3. За даними статистичних щорічників України проаналізуйте динаміку зміни ВВП. Зробіть висновки
- Завдання 4. Назвіть основні ознаки виникнення фінансів у докапіталістичній формації.
- Завдання 5. Вкажіть, якими передумовами розвитку фінансів характеризується феодальна формація.
- Завдання 6. Охарактеризуйте фінансові аспекти розвитку капіталістичної формації.
- Завдання 7. Чим обумовлений подальший розвиток фінансів у постіндустріальному суспільстві?

Тема 2. Фінансова система України -2 години

- Завдання.1. Опрацюйте зміст Бюджетної резолюції і зробіть висновки щодо основних напрямів бюджетної політики України на поточний рік.
- Завдання 2. Наведіть приклади стратегічних і тактичних фінансових завдань у реалізації фінансової політики держави в сучасних умовах.
- Завдання 3. Охарактеризуйте органи, які розробляють і реалізують фінансову політику в Україні.
- Завдання 4. Охарактеризуйте взаємозв'язок фінансової політики та фінансового права.

Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання. -2 години

Завдання 1. Визначте чистий фінансовий результат діяльності підприємства за такими даними: дохід від реалізації продукції - 90 тис. грн., собівартість 26 реалізованої продукції - 40 тис. грн., адміністративні витрати - 8 тис. грн., витрати на збут - 11 тис. грн., інші операційні витрати - 3 тис. грн., фінансові витрати - 10 тис. грн.

Завдання 2. Визначте дохід від реалізації продукції, валовий прибуток (збиток), фінансові результати від операційної та звичайної діяльності підприємства за такими даними: чистий прибуток - 6 877 тис. грн.; інші вирахування із доходу - 7 тис. грн.; собівартість реалізованої продукції - 5 457 тис. грн.; адміністративні витрати - 1 426 тис. грн.; витрати на збут - 1 340 тис. грн.; витрати на оплату праці -3 168 тис. грн.; інші операційні витрати - 9 580 тис. грн.; інші операційні доходи - 16 364 тис. грн.; інші фінансові доходи - 128 тис. грн.; інші доходи - 302 тис. грн.; фінансові витрати - 29 тис. грн.; інші витрати - 652 тис. грн.

Завдання 3. На основі наведених даних визначте показники фінансової стійкості підприємства, якщо: необоротні активи - 2 992 тис. грн.; запаси - 1 106 тис. грн.; інші оборотні активи - 834 тис. грн.; дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги -953 тис. грн.; дебіторська заборгованість за розрахунками - 143 тис. грн.; інша поточна дебіторська заборгованість - 31 тис. грн.; гроші та їх еквіваленти - 36 тис. грн.; власний капітал - 3 765 тис. грн.; довгострокові зобов'язання та забезпечення - 438 тис. грн.; поточні зобов'язання та забезпечення - 1 892 тис. гривень.

Тема 4. Бюджет і бюджетна система -4 години.

1. Що являє собою бюджет як економічна категорія?
2. В чому призначення і роль бюджету?
3. Які функції бюджету і в чому їх сутність?
4. У чому виражається матеріальний зміст бюджету?
5. Які існують бюджетні методи регулювання економічних і соціальних процесів?
6. Що являють собою бюджетна система та бюджетний устрій?
7. Які складові бюджетної системи України?
8. На яких принципах ґрунтується побудова бюджетної системи України?
9. Що являє собою бюджетний процес і які стадії він включає?
10. Що таке бюджетний дефіцит і які існують джерела його погашення

Завдання 1. На основі статистичних даних розрахуйте співвідношення державного боргу України до ВВП України. Проаналізуйте динаміку цього показника, визначте фактори, що вплинули на його зміну. Зробіть висновки, чи відповідає значення цього показника вимогам, вказаним у ст. 18 Бюджетного кодексу України.

Завдання 2. На основі статистичних даних про державний і гарантований державою даних борг України проведіть аналіз складу, структури та динаміки змін боргу України. Вкажіть причини виявлених тенденцій.

Тема 5. Податки та податкова система.- 4 години.

Завдання 1 Підприємство виробило і реалізувало 8 000 пляшок горілки із вмістом спирту 40 %, місткість однієї пляшки - 0,5 л. Визначити суму акцизного податку, яку необхідно сплатити підприємству - виробнику алкогольних напоїв, якщо ставка акцизного податку за 1 л 100 % спирту становить 70,53 грн. Методичні рекомендації: суму акцизного податку визначаємо шляхом множення обсягу реалізованої продукції на ставку акцизного податку за 1 л 100 % спирту.

Завдання 2 Громадянин ввозить в країну легковий автомобіль 2014 року випуску, з об'ємом двигуна 2 400 куб см. Заявлена митна вартість -25 000 дол. США. Розрахувати суму ввізного мита, митного збору, акцизного податку та податку на додану вартість, а також загальну суму, що підлягає сплаті на митниці при перетині митного кордону, якщо ставка ввізного мита відповідно до Єдиного митного тарифу - 10 %, митний збір за оформлення товару - 0,2 % митної вартості, ставка акцизного податку - 2,213 євро за 1 см куб. об'єму циліндра двигуна. Обмінний курс валют на момент подання документів на митниці встановлюється відповідно до курсу НБУ. Методичні рекомендації: сума ввізного мита - це добуток митної вартості в національній валюті та ставки ввізного мита; сума митного збору - це добуток митної вартості в національній валюті та ставки митних зборів; сума ПДВ - це сума митної вартості, збільшеної на суму ввізного мита, акцизного податку, помножена на ставку ПДВ.

Завдання 3 У звітному періоді доходи підприємства від продажу продукції становили 25 750 тис. грн., а інші доходи - 17 тис. грн. Витрати, пов'язані з підготовкою, організацією, веденням виробництва, продажем продукції, - 22 430 тис. грн. Розрахувати суму податку на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету за результатами звітного періоду. Методичні рекомендації: суму податку на прибуток підприємств визначаємо шляхом множення прибутку до оподаткування, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг і суму інших витрат звітного податкового періоду на ставку податку.

Завдання 4 Підприємство, що розташоване в населеному пункті з чисельністю населення 48 тис. осіб, згідно з даними державного земельного кадастру має: 3 га сільськогосподарських земель, що

використовуються під сіножаті. Грошова оцінка за 1 га землі сільськогосподарського призначення встановлена у розмірі - 5 400 грн., а ставка податку - 1 % від нормативної грошової оцінки. Визначити суму плати за землю. Методичні рекомендації: суму земельного податку для земельних ділянок, грошову оцінку яких проведено, визначають шляхом множення грошової оцінки землі на ставку земельного податку з 1 га землі.

Завдання 5. Працівнику за поточний місяць нараховано 1 860,00 грн. заробітної плати. Також надано кошти на відрядження -500,00 грн. Визначити суму єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування платника податку, суму податку на доходи фізичних осіб та суму до видачі працівнику.

Тема 6. Страхування та страховий ринок – 2 години.

Завдання 1. Дійсна вартість майна підприємства становить 200 млн грн., страхова сума - 100 млн гривень. Внаслідок пожежі знищено майна на суму 80 млн гривень Розрахуйте суму страхового відшкодування, яку повинен отримати страхувальник. Методичні рекомендації: сума страхового відшкодування для страхувальника визначається за формулою: $СВ = Зб \times (СС : ДВО)$, де СВ - сума страхового відшкодування; Зб - сума збитку; СС - страхова сума; ДВО - дійсна вартісна оцінка об'єкта.

Завдання 2. Автомобіль застрахований на суму 100 тис. гривень. Умовами страхового договору передбачено франшизу 10 %. Розрахуйте розмір страхових виплат за умовної та безумовної франшизи у випадках: якщо сума збитку страхувальника становить 8 600 грн.; якщо сума збитку становить 45 000 гривень. Методичні рекомендації: загальне правило умовної та безумної франшизи: збитки в межах франшизи не відшкодовуються взагалі. Правило умовної франшизи: при перевищенні збитку над франшизою вона не враховується, і збиток оплачується у повному розмірі, тобто якщо $Зб > Фр$, то $Св = Зб$. Правило безумовної франшизи: при перевищенні збитку над франшизою його величина зменшується на розмір франшизи, тобто якщо $Зб > Фр$, то $Св = Зб - Фр$.

Завдання 3. На основі даних, оприлюднених на сайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг щодо страхової діяльності в Україні, проведіть аналіз показників діяльності страхових компаній та ефективності різних видів страхування.

Тема 7. Фінансовий ринок. - 2 години

Завдання 1. Обчисліть номінальну ціну акцій, якщо статутний капітал акціонерного товариства становить 4 586 тис. грн., а кількість простих акцій - 18 344 000 шт.

Завдання 2. Акція номіналом 10 грн. придбана за курсом 115 %. Ставка дивідендів - 16 % річних. Визначте дивіденд, сукупний дохід і сукупну прибутковість.

Завдання 3. Акція номінальною вартістю 450 грн. придбана на фондовій біржі за 730 грн. і через рік реалізована, що дозволило її власнику повернути 30 % початково інвестованих коштів. Ставка дивідендів - 19 % річних. Визначте курс акцій на момент продажу.

Завдання 4. Акціонерним товариством зареєстровано 10 000 простих акцій, з яких 9 100 було продано. Через декілька місяців товариство викупило в інвесторів 1 500 акцій. Згідно з рішенням загальних зборів акціонерів розмір дивідендного фонду за результатами звітного року становив 25 % чистого прибутку - 380 тис. гривень. Визначте суму чистого прибутку та дивідендів у розрахунку на одну акцію.

Завдання 5. Статутний капітал акціонерного товариства розміром 15 723 тис. грн. розподілений на 62 892 000 простих і 1 000 привілейованих акцій. Фіксована ставка дивіденду за привілейованими акціями становить 20 %, обсяг прибутку до розподілу між акціонерами дорівнює 10 674 тис. гривень. Розрахуйте суму дивідендів, яку одержали власники простих і привілейованих акцій.

Тема 8. Міжнародні фінанси .- 2 години

1. Що являють собою міжнародні фінанси і в чому їх призначення?
2. За якими напрямками можуть бути згруповані міжнародні фінансові відносини?
3. Які існують міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції?
4. Як формується бюджет ООН і за якими напрямками витрачаються його кошти?
5. Які завдання і функції покладено на Європейський Союз?
6. Як формується і використовується бюджет Європейського Союзу?
7. Які функції виконує МВФ?
8. За рахунок яких джерел сформовано капітал МВФ?
9. У яких формах здійснюється кредитування МВФ?
10. Які фінансові інституції входять до групи Світового банку і які функції вони виконують?
11. В чому полягає призначення міжнародного фінансового ринку?

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно підготувати запропоновані питання з кожної теми. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль.

Вступ. Предмет, завдання і зміст курсу. Методологічні особливості його викладення. Зв'язок з іншими дисциплінами. Основні поняття курсу.

Фінанси як економічна категорія. Еволюція категорії та концептуальні засади становлення. Сутність, передумови виникнення та характерні ознаки фінансів. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Ознаки фінансів.

Специфічне суспільне призначення фінансів. Розподільча функція фінансів. Об'єкти дії розподільної функції. Первинний розподіл. Перерозподіл (вторинний розподіл). Загальнодержавні фонди. Відомчі фонди. Корпоративні фонди. Контрольна функція фінансів. Призначення та роль фінансів. Кількісний вплив фінансів. Якісний вплив фінансів.

З цієї теми передбачений наступний **перелік тем рефератів:**

1. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.
2. Фінансова інформація та її роль в реалізації контрольної функції.
3. Взаємозв'язок розподільної і контрольної функцій фінансів.
4. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.
5. Форми фінансового забезпечення відтворювального процесу.
6. Визначення сутності фінансів з погляду філософії та історії фінансової думки.
7. Фінансові аспекти первісного накопичення капіталу.
8. Фінанси постіндустріального суспільства

Тема 2 Фінансова система

Принципи побудови та структура фінансової системи. Фінансова система.

Специфічні ознаки ланок фінансової системи. Фінанси суб'єктів господарювання. Державні фінанси. Державні цільові фонди. Фінансовий ринок. Страхування. Організаційна структура функціонування фінансової системи. Фінансовий апарат. Склад органів та інституцій управління фінансової системи України.

Розподіл функцій в управлінні фінансами між органами державної влади і управління: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Органи місцевого самоврядування, Міністерство фінансів, Державна контрольно-ревізійна служба, Державне казначейство, Державна податкова адміністрація України, Рахункова палата Верховної Ради України, Національний банк України, Комерційні банки, Міжбанківська валютна біржа, Страхувальні компанії, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Фондова біржа, Пенсійний фонд.

З цієї теми передбачений наступний **перелік тем рефератів:**

1. Нормативно-правове забезпечення фінансових відносин
2. Стратегія і тактика фінансової політики.
3. Взаємодія фінансового механізму з фінансовою політикою.
4. Система фінансових планів, їх характеристика.
5. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль.
6. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.
7. Шляхи підвищення дієвості фінансового контролю.
8. Використання фінансових важелів для активізації економічного зростання і підвищення суспільного добробуту.

Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання

Фінанси підприємств їх сутність та функції Об'єкт фінансів підприємств.

Суб'єкти фінансів підприємств. Матеріальна база фінансів підприємств. Матеріальний зміст фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств.

Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування. Категорія "фінансові ресурси". Класифікація фінансових ресурсів підприємства. Механізм фінансування майна підприємства. Основні засоби. Оборотні активи підприємства: оборотні фонди, фонди обігу. Особливості формування доходів і витрат підприємницьких структур.

Доходи підприємства. Витрати підприємства. Собівартість продукції. Адміністративні витрати. Витрати на збут. Інші операційні витрати.

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємств. Фінансові результати. Прибуток. Валовий прибуток. Чистий прибуток. Напрямки використання чистого прибутку підприємства.

З цієї теми передбачений наступний **перелік тем рефератів:**

1. Грошові надходження від діяльності підприємства, їх склад і економічна характеристика.
2. Особливості фінансів господарських суб'єктів різних форм власності та видів діяльності.
3. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів комерційних підприємств державної і недержавної форм власності.
4. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і цільовими державними фондами.
5. Вплив галузевих факторів на організацію фінансів підприємств.
6. Кошторисне фінансування, його зміст і принципи.

7. Неприбуткова діяльність громадських формувань і добродійних фондів.

Тема 4. Бюджет і бюджетна система

Становлення і розвиток бюджетної системи України. Призначення і роль бюджету. Етапи становлення бюджетної системи України. Специфічні ознаки бюджету як самостійної економічної категорії.

Специфічне суспільне призначення бюджету. Бюджет як економічна категорія. Функції бюджету. Розподільна функція. Контрольна функція.

Бюджет як фінансовий план. Матеріальний зміст бюджету. Бюджетні методи регулювання економічних і соціальних процесів.

Структура та принципи бюджетної системи. Бюджетний процес. Принципи бюджетної системи України. Характеристика різних типів бюджетів. Стадії бюджетного процесу. Процедура та організаційні засади складання Державного бюджету. Бюджетний запит. Розпорядники бюджетних коштів. Виконання бюджету. Касове виконання бюджету. Бюджетна установа. Бюджетна класифікація доходів і видатків України. Функціональна структура видатків. Економічна структура видатків.

Бюджетна політика. Фактори впливу на бюджетну політику. Принципи бюджетної політики. Бюджетне планування. Функції бюджетного планування. Принципи бюджетного планування. Бюджетне прогнозування. Бюджетне регулювання. Методи бюджетного регулювання.

З цієї теми передбачений наступний **перелік тем рефератів:**

1. Розподільна і контрольна функція бюджету.
2. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин.
3. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.
4. Загальний і спеціальний фонди державного бюджету.
5. Форми і методи мобілізації грошових коштів у бюджет.
6. Основні напрями використання бюджетних коштів.
7. Податкові і неподаткові надходження, їх склад і структура.
8. Склад і структура витрат державного бюджету в соціально-культурній сфері.
9. Порядок складання, розгляду і затвердження проекту державного бюджету.
10. Методи розрахунку бюджетного дефіциту.
11. Проблеми скорочення і можливі джерела покриття бюджетного дефіциту. Бюджетний дефіцит і його вплив на державний борг країни.
12. Причини виникнення дефіциту бюджету та методи його фінансування в Україні.
13. Бюджетний дефіцит і державний борг, проблеми фінансування бюджетного дефіциту.
14. Причини і наслідки бюджетного дефіциту.
15. Бюджетний дефіцит сутність, причини виникнення, джерела покриття.
16. Регулювання бюджетного дефіциту

Тема 5. Податки та податкова система

Сутність та функції податків. Економічна сутність податків. Функції податків. Формування теорії оподаткування. Представники різних наукових напрямків. Класифікація податків та принципи оподаткування. Об'єкт податку.

Суб'єкти оподаткування. Одиниця оподаткування. Ставка податку. Механізм встановлення податкових ставок.

Склад і структура податкової системи. Податкова система. Принципи побудови системи оподаткування.

З цієї теми передбачений наступний перелік тем рефератів:

1. Склад прямих та непрямих податків в Україні.
2. Податковий кодекс України, його значення для функціонування науковообґрунтованої та стабільної податкової системи держави.
3. Історичний розвиток форм оподаткування.
4. Зародження держави і податків.
5. Дискусійні питання функцій податків

Тема 6. Страхування та страховий ринок

Страхування як економічна категорія: сутність та функції. Специфічні ознаки страхування як економічної категорії. Страховики. Страхувальники. Страхування. Функції страхування. Класифікація страхування. Принципи страхування.

Структура страхового ринку та організація страхування. Страховий ринок. Суб'єкти страхового ринку. Договір страхування. Страхові виплати і страхове відшкодування. Викупна сума. Відповідальність страховика і страхувальника.

З цієї теми передбачений наступний перелік тем рефератів:

1. Форми і методи страхового захисту.
2. Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми.

3. Страхування кредитних і фінансових ризиків.
4. Особисте страхування, його сутність і значення в забезпеченні соціального захисту громадян.
5. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику.
6. Необхідність і роль перестраховування в забезпеченні сталості страхових операцій.
7. Організаційні форми існування страхових компаній.
8. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.
9. Ліцензування страхової діяльності.
10. Розвиток страхового ринку в Україні.

Тема 7. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок, його сутність, необхідність та значення. Об'єкти відносин на фінансовому ринку.

Структура та функції фінансового ринку. Класифікація фінансового ринку за видами фінансових активів. Цінні папери.

З цієї теми передбачений наступний перелік тем рефератів:

1. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні.
2. Фондовий ринок як найважливіший сегмент фінансового ринку.
3. Біржовий і позабіржовий ринок цінних паперів.
4. Види цінних паперів та їх характеристика.
5. Правове регулювання фондового ринку.
6. Фондова біржа та її функції.
7. Ринок фінансових послуг, його роль у функціонуванні економічної системи.
8. Основні види фінансових послуг.
9. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 8. Міжнародні фінанси

Суть і призначення міжнародних фінансів. Міжнародні фінанси.

Напрямки міжнародних фінансових відносин. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції. Європейський Союз. Міжнародний валютний фонд. Міжнародна асоціація розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій. Європейський банк реконструкції і розвитку.

З цієї теми передбачений наступний перелік тем рефератів:

1. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси країн і регіонів.
2. Фінанси Організації Об'єднаних Націй і Європейського Союзу.
3. Формування капіталів та ресурсів міжнародних фінансових інституцій
4. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.
5. Проблеми гармонізації фінансів України відповідно до критеріїв і стандартів Європейського співтовариства.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
1	Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль.	6		3	3
2	Тема 2. Фінансова система України.	6		3	3
3	Тема 3. Фінанси суб'єктів господарювання.	6		3	3
4.	Тема 4-5. Бюджет і бюджетна система	12		6	6
5.	Тема 6-7. Податки та податкова система.	12		6	6
6.	Тема 8 Страхування та страховий ринок.	6		3	3
7.	Тема 9. Фінансовий ринок.	6		3	3
8.	Тема 10 .Міжнародні фінанси	6		3	3
Разом		60			
Іспит				40	
Всього				100	

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам від 3 до 6 балів за одне заняття. За практичні заняття викладач ставить оцінку у відповідності опрацьованих вами практичних вправ і висновків, які ви можете робити, розв'язуючи фабули завдань. Пропущені заняття відпрацьовуюся відповідями на питання викладача за змістом семінару та розв'язком практичних вправ.

Самостійна робота оцінюється викладачем і входить до загальної кількості балів за тему.

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється на екзамені на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів і приходите на екзамен, де можете набрати ще 40 балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до екзамену:

1. Еволюція та історичний характер категорії “фінанси”
2. Сутність, характерні ознаки та передумови виникнення фінансів
3. Функції фінансів
4. Принципи побудови та структура фінансової системи
5. Специфічні ознаки ланок фінансової системи
6. Організаційна структура функціонування фінансової системи
7. Сутність та типи фінансової політики
8. Фінансовий механізм та особливості його реалізації
9. Нормативно-правове забезпечення фінансової політики
10. Фінанси підприємств їх сутність та функції
11. Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування
12. Особливості формування доходів і видатків підприємницьких структур
13. Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємств
14. Становлення та розвиток державних фінансів
15. Структура державних фінансів України
16. Функції державних фінансів та їх вплив на соціально-економічний розвиток суспільства
17. Державні фінанси в системі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту
18. Становлення і розвиток бюджетної системи України.
19. Призначення і роль бюджету
20. Структура та принципи бюджетної системи.
21. Бюджетний процес
22. Бюджетна класифікація та бюджетна політика
23. Бюджетне планування та прогнозування.
24. Бюджетне регулювання
25. Призначення і роль державного бюджету
26. Доходи державного бюджету
27. Видатки державного бюджету
28. Методи оптимізації бюджетного дефіциту

29. Сутність та функції податків
30. Розвиток наукової теорії податків
31. Класифікація податків та принципи оподаткування
32. Склад і структура податкової системи
33. Роль місцевих фінансів в економічній системі держави
34. Особливості формування доходів та видатків місцевих бюджетів
35. Міжбюджетні відносини
36. Загальна характеристика державних цільових фондів
37. Пенсійний фонд
38. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності
39. Фонд соціального страхування на випадок безробіття
40. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві
41. Економічна сутність та форми державного кредиту
42. Класифікація державних позичок та джерела їх погашення
43. Державний борг та особливості його обслуговування в Україні
44. Страхування як економічна категорія: сутність та функції
45. Класифікація та принципи страхування
46. Структура страхового ринку та організація страхування
47. Фінансовий ринок, його сутність, необхідність та значення
48. Структура та функції фінансового ринку
49. Суть і призначення міжнародних фінансів
50. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

Рекомендована література

Основна:

1. Бюджетний кодекс України (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* 2010, N 50-51, 572с.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року, № 2755.
3. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. №2464-VI.
4. Закон України «Про державний бюджет на 2020 рік» // rada.gov.ua
5. Азаренкова Г.М., Борисенко І. І. Фінанси: практикум. К. : Знання, 2018. 279с.
6. Артус М. М. Фінанси: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Європейський ун-т. К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2015. 197с.
7. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси: Навч. Посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К. : Атіка, 2002. 368с.
8. Близнюк О. П., Лачкова Л. І., Оспіщев В. І., Бубенко І. В., Кривошей В. В. Фінанси: Навч. Посібник. К. : Знання, 2006. 415с.
9. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України: підруч. для студ. екон. спец. ВНЗ / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Вид. 2-ге, перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 606с.
11. Величко О. В., Яқуніна О. В. Фінанси: Навч.-метод. посібник для студ. екон. спец. вищ. навч. Закладів. Луганськ : Альма-матер, 2016. 250 с.
12. Вівчар О. Й., Побурко О. Я., Курило О. Б., Смірнова Т. О. Місцеві фінанси: навч. посіб. Для студ. спец. "Фінанси" / Національний ун-т "Львівська політехніка". Л. : НУ "Львівська політехніка", 2007. 132с.
13. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Фінанси: Підручник. К. : 2019. 652с.
14. Каламбет С.В., Іванов І.В.,Півняк Ю.В. Фінанси: Навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2014. 312с.
15. Карлін М. І. Фінансова система України: навч. посіб. К. : Знання, 2007. 324с.
16. Карлін М. І. Державні фінанси України: навчальний посібник. К. : Знання, 2008. 349с.

17. Карлін М. І. Фінанси зарубіжних країн: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. К. : Кондор, 2014. 384с.
18. Карлін М. І. Фінанси України та сусідніх держав: навч. посібник. К. : Знання, 2007. 589с.
19. Оспішев В. І., Близнюк О. П., Лачкова Л. І., Ставерська Т. О., Фадеева Г. М. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посібник. К. : Знання, 2018. 567с.
20. Подеєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. К.: КНЕУ, 2008. 739с.
21. Фінанси підприємств: навч. посібник / О. О. Яцух [та ін.]; за ред. О. О. Яцух ; ТДАТУ. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2019. 328 с.
22. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 576 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [http// www.customs. gov.ua](http://www.customs.gov.ua)
2. [http// www.hr-portal.ru](http://www.hr-portal.ru)
3. [http// www.liga.net](http://www.liga.net)
4. [http// www.nau.kiev.ua](http://www.nau.kiev.ua)
5. [http// www.rada. gov.ua](http://www.rada.gov.ua)